

Kako se lečimo?

Upotreba alternativnih metoda lečenja i pridržavanje zdravstvenih preporuka iz perspektive lekara i praktičara alternativne medicine

**NON TOXIC
ALL NATURAL**

REASON4HEALTH

U okviru projekta [Reason4Health](#), tim istraživača sproveo je kvalitativnu studiju sa lekarima i praktičarima alternativne, komplementarne i tradicionalne medicine.

Pitali smo se:

- U kojoj meri se ljudi ne pridržavaju preporuka zvanične medicine i zašto?
- Zašto se ljudi obraćaju praktičarima alternativne medicine?
- Kakav treba da bude odnos između zvanične i alternativne medicine?
- Kakav je odnos između pružalaca zdravstvenih usluga i njihovih klijenata?
- Kako alternativna medicina treba da bude regulisana?

Zašto je ovo istraživanje važno?

Kako bismo otvorili dijalog o tome kakav pristup korisnicima zdravstvenih usluga bi bio optimalan, prvo treba da steknemo **uvide u odnose između pružalaca zdravstvenih usluga i njihovih korisnika**, kako u domenu zvanične tako i u domenu alternativne medicine.

Mapiranjem problema u zdravstvenom sistemu stičemo **saznanja kojim možemo da ga promenimo nabolje**. Bolja regulacija alternativnih metoda lečenja je važna kako bi pojedinci lakše mogli da donose informisane odluke o svom zdravlju.

Koja tehnika je bila korišćena u ovom istraživanju?

Održane su dve **fokus grupe**: otvorene grupne diskusije na određenu temu.

Članovi grupa se biraju ciljano, tako da dele neke osobine važne za predmet istraživanja. U ovom slučaju je to profesija - uključili smo eksperte iz domena zvanične i alternativne medicine.

Kako je sprovedena priprema za fokus grupe?

Pitanja za fokus grupe su bila u formi

polustrukturisanog intervjua.

To znači da su neka pitanja bila pripremljena unapred kako bi se podstakla diskusija među učesnicima, ali su učesnici bili slobodni da dalje vode razgovor na zadate teme.

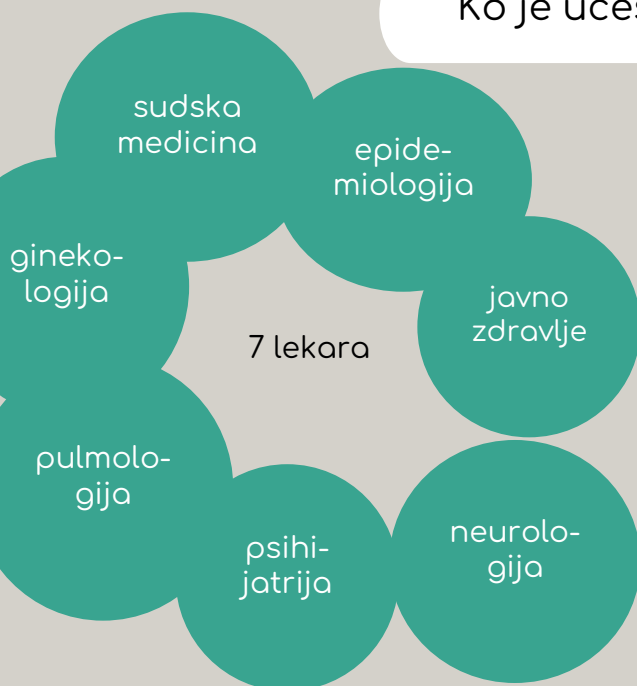
Diskusiju je vodila obučena moderatorka uz asistenciju još jedne članice tima.

Kako su učesnici fokus grupa bili regrutovani?

Telefonski poziv ili SMS za procenu inicijalne zainteresovanosti.

Onlajn upitnik za regrutaciju i potpisivanje validne saglasnosti u drugoj fazi.

Ko je učestvovao u fokus grupama?

Kako su sprovedene?

Sastanci su trajali od dva i po do tri sata.

Onlajn format preko platforme Zoom.

Fokus grupe su bile snimane da bi kasnije mogle da se transkribuju i tematski analiziraju.

Zašto ljudi odlučuju da se ne pridržavaju zdravstvenih preporuka (npr. modifikuju ili izbegavaju propisanu terapiju, koriste samomedikaciju)? Zašto se obraćaju alternativnoj medicini?

Iz perspektive lekara	Iz perspektive praktičara
<ul style="list-style-type: none">• Manjak zdravstvenog obrazovanja: pacijenti sa kojima se lekari susreću često ne znaju kakve negativne posledice nepridržavanje može da prouzrokuje.• Nedostatak resursa lekarima ne ostavlja dovoljno vremena za svakog pacijenta.• Alternativne metode lečenja su dostupnije i lakše se primenjuju od konvencionalnih.	<ul style="list-style-type: none">• Holistički pristup zdravlju: fokus je na uzroku bolesti, a ne samo na simptomima. Fizički simptomi upućuju na problem na nekom drugom nivou (spiritualnom, energetskom, emotivnom, itd.).• Prirodniji pristup zdravlju: naglasak je na saradnji sa prirodom i vraćanju čoveka prirodi.• Neuspeh tretmana zvanične medicine.

Kakvo je mišljenje lekara o alternativnoj medicini i praktičara o zvaničnoj medicini?

Iz perspektive lekara	Iz perspektive praktičara
<ul style="list-style-type: none">• Generalno su slabo informisani i nepoverljivi prema alternativnoj medicini.• Placebo efekat je zaslužan za većinu pozitivnih efekata alternativnih metoda. To znači da verovanje u efikasnost metode samo po sebi može dovesti do poboljšanja.• Nekad dovodi i do pogoršanja bolesti: lekari navode takva iskustva iz kliničke prakse (tek kada se stanje pogorša saznaju da pacijenti koriste alternativnu medicinu).• Iskorišćavanje pacijenata: alternativni tretmani su često skupi.	<ul style="list-style-type: none">• Uglavnom su nezadovoljni zvaničnom medicinom: smatraju da se zvanična medicina ne bavi uzrocima bolesti, te da nije dugoročno rešenje.• Hirurgija je jedina grana medicine prema kojoj praktičari imaju pozitivan odnos. Slažu se oko toga da su hirurške metode u okviru zvanične medicine nezamenjive alternativnim.• Zvanična medicina se previše oslanja na farmakoterapiju. Negativan stav prema farmaceutskoj industriji kojoj je primarni interes finansijska korist, a ne izlečenje.

Kakav treba da bude odnos između zvanične i alternativne medicine?

Iz perspektive lekara	Iz perspektive praktičara
<ul style="list-style-type: none">• Nema puno dodirnih tačaka između zvanične i alternativne medicine.• Podeljeni su oko svoje uloge u savetovanju u vezi sa alternativnim metodama lečenja: da li da zajedno sa pacijentima odlučuju o njima ili da ih nužno obeshrabre.• Svakako žele da budu više informisani o koristima i posledicama alternativnih metoda da mogu bolje da objasne pacijentima npr. ako se sukobljavaju s preporučenim tretmanom.• Lekari iz preventivnih grana medicine treba da učine dostupnim informacije o alternativnim metodama, budući da nisu deo zvaničnog kurikuluma.	<ul style="list-style-type: none">• Uprkos manjkavostima koje joj pripisuju, izražavaju želju da budu integrisani sa zvaničnom medicinom, te da mogu da sarađuju u poboljšanju zdravlja pacijenata.• U optimalnoj situaciji, ne bi bilo oštre podele između alternativne i zvanične medicine ("korisno je sve što pomaže pacijentima") i jedni bi drugima mogli da upućuju pacijente.

Kakva je uloga pacijenta u lečenju?

Iz perspektive lekara	Iz perspektive praktičara
<ul style="list-style-type: none">• Odnos lekar-pacijent je važan: voleli bi da imaju resurse i priliku da ostvare partnerski odnos sa svojim pacijentima.• Očekuju saradljivog pacijenta koji će slušati preporuke. Lekar treba da objasni pacijentu kako lek deluje i kako se pravilno koristi.• Ako je to tako, na lekarima je većina odgovornosti za ishod lečenja.	<ul style="list-style-type: none">• Odnos praktičar-pacijent je dublji i kvalitetniji od odnosa lekara i pacijenta.• Pacijent je aktivan i ravnopravan učesnik u procesu lečenja, dok zvanična medicina neguje pasivnu ulogu.• Pacijent je primarno odgovoran za ishod lečenja.

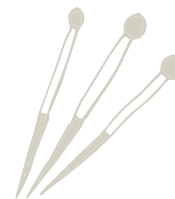
Kako alternativna medicina treba da bude regulisana?

Iz perspektive lekara	Iz perspektive praktičara
<ul style="list-style-type: none">• Alternativne metode lečenja su nedovoljno regulisane; treba da budu podvrgnute istim zahtevima testiranja kao i zvanične.• Treba zabraniti reklamiranje alternativnih preparata za koje ne postoje dokazi o efikasnosti, poput suplemenata.• Alternativni lekovi i metode su daleko više medijski prisutni budući da je reklamiranje lekova koji se izdaju na recept zabranjeno.	<ul style="list-style-type: none">• Većina se slaže da medicinska edukacija nije nužna za praktikovanje alternativnih metoda lečenja, mada praktičari koji su sami završili zvaničnu edukaciju (npr. farmakolozi) ipak traže strožu regulaciju.• Alternativne metode su nedovoljno zastupljene u medijima, pa je većina ljudi slabo informisana o njima.

Zaključak

Obe strane...

- ...procenjuju da praktičari alternativne medicine posvećuju više vremena i pažnje pacijentu.
- ...misle da bi lekari trebalo da budu više informisani o alternativnim metodama lečenja.
- ...veruju da je druga strana ta koja treba da promeni svoj pristup.
- ...misle da druga strana ima finansijsku korist od pacijenta.

Ne slažu se...

- ...oko efikasnosti alternativnih metoda lečenja. Praktičari alternativnih metoda zagovaraju njihovu delotvornost pozivajući se na zadovoljstvo pacijenata, dok lekari smatraju da proizlazi iz placebo efekta.
- ...oko integracije alternativne i zvanične medicine. Lekari su generalno protiv integracije, a praktičari za.
- ...u stavu prema regulaciji alternativnih metoda lečenja. Lekari smatraju da bi trebalo da budu strože regulisane, dok se praktičari tome opiru.
- ...oko zastupljenosti alternativnih metoda lečenja u medijskom prostoru. Lekari navode da su te metode zastupljenije od zvaničnih, a praktičari ističu kako su slabo zastupljeni.

Preporuke za dalje informisanje

Izveštaj sa fokus grupa (na srpskom):

Danka Purić, Sanda Stanković, Zorana Zupan, Marija Branković, Milica Ninković, Marija Petrović i Iris Žeželj (2022). Izveštaj sa fokus grupa sa interesnim grupama. Projekat Reason4Health. [Link ka publikaciji](#)

Pregled naučnih dokaza o akupunkturi, homeopatiji, kiropraktici i herbalnoj medicini (na srpskom):

Sing, S. i Ernst, E. (2009). Napitak za boljitak. DN Centar. ISBN - 978-86-83239-24-5.

O tome kako zaključujemo da li je terapija efikasna ili nije (na engleskom):

Friesen, P. (2019). Mesmer, the placebo effect, and the efficacy paradox: Lessons for evidence based medicine and complementary and alternative medicine. *Critical Public Health*, 29(4), 435-447.

O postojećim dokazima za efikasnost različitih metoda i preparata alternativne medicine (na engleskom):

<https://www.nccih.nih.gov/>

O medicini zasnovanoj na dokazima (na engleskom):

<https://uk.cochrane.org/news/introduction-evidence-based-medicine>

Autori izveštaja

Vođenje fokus grupe: Sanda Stanković

Asistiranje pri vođenju fokus grupe: Danka Purić

Rad na izveštaju sa fokus grupa: Danka Purić, Sanda Stanković, Zorana Zupan, Marija Branković, Milica Ninković, Marija Petrović i Iris Žeželj

Rad na brošuri: Solita Puškaš

Zahvalnica

Istraživanje sprovedeno uz podršku Fonda za nauku Republike Srbije, 7739597, Irrational mindset as a conceptual bridge from psychological dispositions to questionable health practices – [REASON4HEALTH](#)

Preporuka za navođenje

Puškaš, K. S. (2022, oktobar). Kako se lečimo? Upotreba alternativnih metoda lečenja i pridržavanje zdravstvenih preporuka iz perspektive lekara i praktičara. Projekat Reason4Health.

Uslovi korišćenja

Ovaj izveštaj je pod Autorstvo-Nekomercijalno-Deliti pod istim uslovima 4.0 međunarodnom licencom (CC BY-NC-SA 4.0). Možete deliti i prilagođavati izveštaj u nekomercijalne svrhe, pod uslovom da navedete autora dela, naznačite eventualne izmene i distribuirate svoje prerade pod istom licencom pod kojom je bio i original.